

quid fiat de facto, nihil aliud præbet quam gratiam sufficientem, ut voluntas si velit operetur, et reddat illam efficacem, si autem nolit, non operetur; ergo simpliciter loquendo cum omnis gratia sufficiens possit impediri per voluntatem humanam, si Deus non dat aliam gratiam quam sufficientem, debemus fateri quod id quod vult Omnipotens, voluntas hominis potest impedire, quod omnino rejicit Augustinus.

XIV. Quod si dicas, Deum non dare, neque intendere ut aliquid efficaciter fiat nisi præsupposito, et præviso consensu, et sic nunquam fiet, nisi quod Deus vult, contra est, quia hoc non ideo fit, quia ejus voluntas est omnipotens, sed quia præsupponit prævisum quid nos facturi sumus: quod autem Deus efficiat aliquid tunc quando præsupponit faciendum ab alio, quænam omnipotentia est? Unde fit ulterius consequens, quod in hac sententia non poterit Deus convertere voluntates nostras quando, et quomodo voluerit, sed quando nos voluerimus, et ipse hoc præscierit: dicit autem Augustinus *xviii* enchiridii: « Quis tam impie desipiat ut dicat Deum malas hominum voluntates quas voluerit, non posse in bonum convertere. » Et tamen pater Suarez libro *iii* de auxiliis, capite *xiv*, numero *xvi*, admittit quod metaphysice loquendo non implicat aliquando non posse aliquam voluntatem converti a Deo omnibus auxiliis ordinariis, et extraordinariis, quia omnia illa solum inducunt moralem certitudinem, et possibilitatem, et sic non implicat oppositum; an vero hoc sit contra præfatam auctoritatem Augustini, ipse viderit. Denique pro hac parte facit omnino illa auctoritas Augustini, in qua distinguit, et definit gratiam sufficientem, et efficacem, et unicuique attribuit suos peculia-

res effectus intrinsece distinctos, quam præcedenti articulo retulimus, et ponderavimus.

SOLVUNTUR ARGUMENTA.

XV. Ad fundamenta Molinæ initio posita respondetur. Ad primum ex auctoritate Concilii respondetur loqui de gratia efficaci, et quando dicit quod potest illam abjicere voluntas, intelligitur quod potest potentia antecedenti, non consequenti. Et dicitur potentia antecedens illa ad quam de facto non consequitur actus; potentia vero consequens ad quam consequitur de facto: et in idem redit dicere, quod potest in sensu diviso, sed non in sensu composito, et sumitur sensus compositus et divisus, non ut quidam putant, quod sensus compositus sit posita gratia, divisus autem sublata; sed adhuc posita gratia datur locus utrique sensui, diviso et composito, quia gratia habet duplicem respectum, unus est quo respicit actum efficiendum, et modum ejus, scilicet quod fiat libere, et considerando præcise hunc respectum in gratia fit sensus divisus: alius respectus est ad principium a quo descendit hæc gratia, scilicet ab efficaci Dei voluntate, et includendo hunc respectum fit sensus compositus; et ut gratia stat sub hoc respectu non resistitur, neque abjicitur unquam a voluntate, quia non vult Deus ut abjiciat, et ex hoc constat quod nunquam abjiciet, nec resistet, dicente Augustino: « Deo volenti salvum facere, nullum humanum resistit arbitrium, » ut supra citavimus, et sequitur D. Thomas, infra quæst. *cxii*, art. *iii* in corpore, ubi inquit: « Si ex intentione Dei moventis est quod homo cujus cor movet, gratiam consequatur, infallibiliter ipsam consequitur. » Et su-

pra quæst. *x*, artic. *iv* ad tertium: « Si, inquit, Deus movet voluntatem ad aliquid, impossibile est poni quod voluntas ad illud non moveatur, non tamen est impossibile simpliciter, unde non sequitur quod voluntas ex necessitate moveatur. » Quas auctoritates S. Augustini, et D. Thomæ Concilium non intendit labefactare, sed sequi, unde in omnium sententia explicandum est Concilium.

XVI. Eodem modo solvendum est quod adducitur ex Concilio Senonensi, solum enim dicit quod gratia Dei trahentis talis est, ut ei possit resisti. Unde explicatur sicut Tridentinum; sed quia Concilium addit in suæ sententiæ probatione aliqua Scripturæ loca, in quibus dicitur de facto restitisse aliquos gratiæ Dei, et non solum potuisse resistere, dicimus quod hæc probatio Concilii adhibita est ex gratia sufficienti, cui de facto resistitur, nam gratiæ efficaci in quantum efficax est a nullo duro corde resistitur, ut dixit Augustinus, et tamen probatio Concilii est bona quasi sic concludens, de facto resistimus gratiæ sufficienti; ergo datur in nobis liberum arbitrium quo resistimus tali gratiæ, sed etiam cum gratia efficaci manet liberum arbitrium, quod consistit in posse facere. Sed instabis: Si homo de facto abjiceret gratiam efficacem resisteret illi, et frustraretur illa; ergo si potest abjicere (ut dicit Concilium) potest resistere, et frustrari gratia efficax saltem de possibili, respondetur distinguendo consequens; si potest abjicere potentia consequenti, potest frustrari, concedo; si potest solum potentia antecedenti, potest frustrari, nego: sicut sedens potest stare potentia antecedenti, non autem potentia consequenti, quæ jungat utrumque actum: ad frustrationem autem gratiæ non solum requiritur

posse actum oppositum (hoc enim posse et præstat, et conservat gratia) sed posse se opponere gratiæ, et ejicere illam in sensu composito, id est, componendo actum oppositum cum ipsa gratia etiam ut descendit ab efficaci voluntate Dei.

XVII. Ad secundum fundamentum latius dicitur sequenti articulo. Interim respondetur, quod gratia efficax non est in manu voluntatis ut sibi detur, sed ipsa gratia dat manum, et potestatem, seu modum libere faciendi voluntati, ad hoc enim datur ut duritia cordis auferratur, et ex nolente fiat volens, ut inquit Augustinus. Ad tollendam ergo libertatem non sufficit quælibet suppositio antecedens, etiamsi infallibiliter operetur, et procedat ab exteriori principio, sed debet esse necessitas antecedens ut loquitur D. Anselmus, et illud principium a quo procedit non debet esse principium, et radix libertatis, et causare ipsam, sed opponi illi: nunc autem virtus divina est radix voluntatis nostræ, et magis habet in manu sua voluntates nostras, quam nos ipsi, et anima nostra. Unde influxus, et operatio in voluntate non magis illam lædit, etiamsi sit antecedens, quam influxus animæ in potentiam, quia Deus est radix ipsius animæ, et potentiarum ejus, et sic dat ipsi non solum ut faciat actum, sed etiam modum faciendi, id est, ut libere faciat. Unde S. Thomas *i* p. quæst. *lxxxiii*, art. *i* ad tertium: « Non aufert, inquit, motio Dei quin actiones sint voluntariæ, sed potius hoc in eis facit, operatur enim in unoquoque secundum ejus proprietatem. » Videatur ibi S. Thomas, inde enim accepimus istam doctrinam.

XVIII. Sed adhuc instat argumentum, quod in hac materia solet esse importunum. Nam si gratia efficax intrinsece a sufficienti distin-

guitur; ergo posita sola gratia sufficienti aliquid intrinsecum deest sine quo nunquam dabitur operatio; ex hoc autem sequuntur duo gravia inconvenientia. Primum, quod sine gratia efficaci non habet homo omnia requisita ad operandum, quoniam aliquid intrinsecum deest, sive requiratur tamquam virtus, sive ut conditio; sicut si igni deest applicatio ad materiam, aliquid necessarium ad operandum deest, et est impeditus ad agendum: secundum est, quia quantumcumque gratia efficax sit applicatio, vel conditio ad agendum, tamen si denegatur a Deo, aliquid necessarium ad operandum denegatur. Cur ergo imputabitur homini si non operetur, præsertim quia ista denegatio incipit a Deo, nec semper est ex culpa hominis, ut patet in denegatione gratiæ in primo peccato.

XIX. Respondetur, quod deest aliquid intrinsecum requisitum non ad posse operari, sed ad ipsum operari, sicut quando deest concursus simultaneus; et ad primum inconvenienti respondetur, quod sine gratia efficaci habet homo omnia requisita ex parte virtutis, et potestatis, non ex parte applicationis ultimæ qua causa secunda a causa prima movetur ad agendum. Neque est simile de applicatione ignis ad passum, vel quacumque alia applicatione materiæ, vel objecti ad potentiam, quia omnes istæ applicationes pertinent vel ad constituendam, vel ad explicandam virtutem causæ secundæ in ipso ordine, et linea causæ secundæ, sed quia ad operandum non sufficit concursus causarum secundarum, nisi etiam adsit conjunctio causæ primæ, qua ultimate moventur, et applicantur causæ creatæ, ideo ista applicatio gratiæ nec dat virtutem, nec tollit impedimenta causæ secundæ in ipso ordine, et linea causæ sequen-

dæ, sed ponit in illa subordinationem ultimam, et actualem ad causam primam, qua posita statim exit operatio. Ad secundum inconvenientiense late respondet S. Augustinus libro de correptione et gratia; quem librum occasione hujus argumenti composuit: videatur ibi capite tertio et sequenti. Breviter interim dicimus, quod licet prima denegatio gratiæ efficaci, et vocationis congruæ non sit ex aliqua culpa præcedenti, imputatur tamen mihi non quod caruerim gratia efficaci, sed quod carens illa operor cum defectibilitate. Itaque origo peccati non est carentia efficaci gratiæ, sed pondus defectibilitatis nostræ, non sustentatæ a gratia Dei; sicut pondus gravitatis in lapide, est causa cadendi remota sustentatione columnæ. Deus autem non tenetur nobis dare gratiam efficacem, et vocationem congruam semper, quia hoc est indebitum indifferentiæ liberi arbitrii, et mutabilitati ejus; et ideo non tribuitur Deo quod ego cadam, sed præcise gravitati defectibilitatis meæ; quia tamen habebam sufficientem gratiam, qua poteram vitare peccatum, et gratiam efficacem mediante Deo habebam in præparatione, ideo mihi simpliciter imputatur quidquid operor, vel omitto moraliter sine hac gratia, semper enim mea culpa cado, licet non semper mea culpa gratia careo.

ARTICULUS III.

Quomodo gratia efficax ab auctoribus explicetur.

I. Negant omnes, qui articulo præcedenti sentiunt cum Molina gratiam efficacem non distingui intrinsece a gratia sufficienti, nec gratiam efficacem in aliquo physico

dono antecedente ad operationem consistere, constituuntque efficaciam gratiæ in ipsamet gratia sufficienti prout datur in tempore, et occasione congrua, qua prævidetur voluntas operatura, quæ est quasi moralis congruitas, nam istam sæpe requirit Augustinus dicens quod gratia efficax trahit nos voluptate, et suavitate quadam, et quia suasionibus, et vocationibus agit nos Deus, ut dicit libro de spiritu et littera, capite xxxiv, et quia eadem res uno modo proposita movet, alio modo proposita non movet, et tunc vocatus sequitur vocantem quando eo modo vocat Deus quo aptum est eis, qui vocationem sequuntur, ut inquit libro primo ad Simplicianum, quæstione secunda, infallibilitas autem hujus efficaciæ pure reducitur ab his auctoribus ad illam præscientiam, qua Deus ante omne decretum suum videt quid nostra voluntas in tali vel tali occasione cum hac vel illa gratia sit factura.

II. Cæterum ex his qui tribuunt intrinsecam infallibilitatem gratiæ, non solum ex parte præscientiæ voluntatis divinæ, auctores divisi sunt, nam quidam assignant hanc efficaciam in ipso decreto, et voluntate Dei secundum se, non in aliqua physica mutatione, quæ realiter imprimatur nostræ voluntati. Alii præter decretum admittunt aliquam realem mutationem factam in voluntate, quasi executionem decreti divini, sed dividuntur in explicanda necessitate, et quidditate hujus physiciæ mutationis; nam quidam existimant physicam mutationem non semper esse necessariam, sed aliquando sufficere moralem, esse tamen possibilem: quod sequitur Lorca hic disputatione XXI; qui vero existimant simpliciter esse necessariam physicam aliquem mutationem, etiam sunt divisi: aliqui dicunt

consistere in actibus voluntatis in-deliberatis quatenus habent connectionem cum deliberatis, vel etiam in liberis, si contingat primum actum voluntatis esse liberum, contra quam sententiam egimus disputatione præcedenti, articulo secundo. Alii vero existimant consistere in qualitate, sive motione actuali immediate derivata a Deo, quæ non dat virtutem, et potentiam ad agendum, sed applicationem, et determinationem virtutis ad exercitium actus hic et nunc. Itaque gratia sufficiens datur ad speciem actus, efficax ad exercitium: illa magis respicit objectum a quo est specificatio, hæc magis respicit subjectum a quo est egressio operationis: cæterum adhuc est differentia licet modica, an ista gratia efficax teneat se ex parte actus primi, vel ex parte actus secundi, quia cum sit applicatio, et quasi transitus de actu primo ad secundum, quidam considerant illam ex parte unius extremi, scilicet actus primi qui applicatur: alii ex parte alterius extremi, scilicet actus secundi ad quem applicatur, licet nullus ponat quod sit ipsemet actus secundus, hic enim effectus est gratiæ efficaci, nec quod sit ipse actus primus, hic enim virtus, et potestas est.

III. Igitur resolutorie dico primo: Ponenda est motio physica in voluntate infallibiliter movens ad actum, quæ libertatem non tollat. Vocamus motionem physicam, eam quæ distinguitur a morali; moralis autem est quæ mediante propositione objecti movet, et quasi per portam intellectus in voluntatem ingreditur; et dicitur moralis, quia suasionem, et allicientiam attrahit voluntatem, qui est modus moralis attrahendi; vocatur autem physica motio non quasi naturalis, sed quasi realis, non metaphorica neque